

ZPRAVODAJ

ostravské pobočky Genealogické a heraldické společnosti v Praze

SLOVO ÚVODEM

Předkládáme první číslo "Zpravodaje" ostravské pobočky Genealogické a heraldické společnosti v Praze.

K jeho vydávání jsme přikročili hlavně proto, aby členové naší pobočky/zvláště ti, kteří nenavštěvují pro větší vzdálenost či z jiných důvodů naše pravidelné schůzky/byli co nejpodrobněji informováni o našich akcích a vůbec o veškerém dění uvnitř ostravské pobočky GHSP.

Dalším vodítkem je maximální podpora zájmů GHSP. Vycházíme plně ze stanov, přijatých na ustavující valné hromadě Společnosti dne 5. března 1969, v nichž se v § 4 praví, že posláním GHSP je :

- a/ pěstovat cílevědomě teoreticky i prakticky pomocné vědy historické, jmenovitě genealogii, heraldiku a sfragistiku i jiné vědy s těmito vědami úzce spřízněné;
- b/ šířit v duchu socialistického vlastenectví myšlenku, aby každý znal co nejvíce z minulosti svých předků, a tak probouzet úctu a lásku k slavné minulosti národa;
- c/ pomáhat metodickou činností k získávání a zvyšování znalostí a vědomostí pro práci v oboru jmenovaných pomocných věd historických a upevňovat tak semknutí lidových pracovníků s vědci;

Dále v § 5, odst. d/ se hovoří o tom, že GHSP k uskutečňování těchto cílů pomáhá členům při zpracovávání a tisku jejich prací genealogických a heraldických i jiných vědně příbuzných.

Abychom podpořili badatelskou a publikační činnost našich členů, rozhodli jsme se pravidelně otiskovat články, kratší zprávy a různé zajímavosti z oblasti genealogie, heraldiky, sfragistiky a jiných blízkých věd.

Na druhé straně tyto příspěvky /ponejvíce regionálního charakteru/ jistě dobře poslouží všem členům naší pobočky, jiným členům GHSP a ostatním odborným pracovníkům při jejich badatelské a vědecké práci.

Navíc je přece známo, že mnohá "amaterská" studia heraldiků a genealogů pomáhají běžně obohacovat dějiny československých měst a obcí, objasňují různé problémy, např. historické /složení společnosti, studium cen v různých obdobích atd./, lékařské/ genetika, populace- formou kvantitativní genealogie/, literární, místopisné a podobně.

Doufáme, že se nám náš záměr podaří a "Zpravodaj" splní zcela svůj účel.

Za výbor Ostravské pobočky GHSP

Vladimír Kejla

Základní informace o pobočce GHSP v Ostravě

Naše pobočka byla založena dne 15.6.1977 /oslavili jsme tedy nedávno první výročí vzniku/ a má v současné době již 56 členů z Ostravy a okolních okresů /Bruntál, Karviná, Opava, Frýdek-Místek a Nový Jičín.

Pravidelné členské schůzky se konají vždy druhou středu v měsíci /v 17.30 hod./ v badatelně Archivu města Ostravy /Špálova ul. č. 23, Ostrava-Přívoz/. Výbor pobočky si však vyhradil právo na případnou změnu termínu či místnosti konání schůzky.

Výbor pobočky tvoří 6 členů, kteří byli zvoleni výroční valnou hromadou pobočky dne 11. ledna 1978 :

Předseda :	Vladimír KEJLA 702 00 Ostrava 1, Dimitrovova 58
Místopředseda :	Libuše CIMALOVÁ, prom. historička 708 00 Ostrava-Poruba, Bulharská 1415
Jednatel :	Jiří PALÁT 708 00 Ostrava-Poruba, Bulharská 1422
Pokladník :	Jaromír TEJKAL 701 00 Ostrava 1, Revoluční 17
Kronikář :	Leopold KAŇOK 708 00 Ostrava-Poruba, ul. J. Skupy č. 21
Člen výboru :	Karel MÜLLER 708 00 Ostrava-Poruba, Areál VŠB č. 1771

V době od založení pobočky byly předneseny tyto přednášky
PhDr. Leoš Mlčák - Významné zvony v Severomoravském kraji a jejich využití pro heraldiku
Eva Garbová - Epigrafické památky okresu Frýdek-Místek
Vladimír Kejla - Vývoj matrik v Čechách a na Moravě
Ing. Jindřich Mach - Heraldika ve filatelii
Jiří Palát - Metody osobní dokumentace při genealogickém a heraldickém bádání.

Správní výbor GHSP nám zapůjčil 3 magnetofonové kasety s těmito přednáškami:

Dr. Tlapák - Historický vývoj lesa

Dr. Josef Beneš - Německá a zdánlivě německá česká příjmení

Dr. Ivan Lutterer - O původu místních jmen

V letních měsících r. 1977 a 1978 jsme uskutečnili 4 vlastivědné vycházky na historicky významná místa v Ostravě a okolí: Landek /prováděl prom. hist. R. Jáhošík/, kostel sv. Václava v Ostravě /Ing. arch. Kiehr/, památky města Hlučína /U. Wanderburg/ a zámek ve Slezské Ostravě /V. Kejla, K. Hrbáček/.

V květnu letošního roku se konal úspěšný zájezd do zvoňské dílny v Brodku u Přerova a do Olomouce, kterého se částečně účastnili i členové poboček z Ústí nad Orlicí, Ohnišova a Olomouce. Červnová schůzka pak byla nahrazena odpoledním výletem na hrad Hukvaldy, na němž sice byli jen 4 členové pobočky, zato však byli velice spokojeni.

V průběhu letošního roku bylo započato se sběrem materiálu pro "Soupis znaků a erbů v Ostravě", který by měl být pravděpodobně v příštím roce dokončen. Pro potřeby členů pobočky bude doplněn a znovu vydán seznam genealogické a heraldické literatury v příruční knihovně Archivu města Ostravy. Na stránkách některého z dalších čísel tohoto "Zpravodaje" se objeví podobný seznam literatury ve Vědecké knihovně v Ostravě. Máme dále v úmyslu provádět sociálně genealogická studia významných osobností Ostravska /napříkl. Josefa Kotase, Vojtěcha Martínka a dalších - dle návrhů výboru pobočky a členů/. Chtěli bychom též navázat a udržovat styk s genealogy a heraldiky v sousedním Polsku.

---ooOoo---

Leopold KAŇOK

Markýza_a_Třebovice.

Ne, nejde o další část poutavého seriálu o dobrodružstvích sličné Angeliky ze stříbrného plátna, ale o skutečnou ženu. Nevím, byla-li tak krásná jako filmová představitelka Angeliky, ale jistě nejméně tak vznešená; a nějaká ta dobrodružství, aspon citová, by se jistě také našla. Ale nepředbíhejme.

Průvodce Porubou z r. 1970 (1) uvádí mezi několika málo památkami tohoto obvodu města Ostravy též hrobku hrabat z Demblinu na třebovickém hřbitově. (2)

Zmíněná hrobka je za kostelní zdi na hřbitově, od jara do zimy plném květů, a kryjí ji dva prosté, dnes již hodně omšelé mramorové náhrobníky, velikosti 92 x 172 cm a 96 x 178 cm, z nichž první byl poškozen v pravém horním rohu při

odvočňovacích pracích na hřbitově před několika lety. Poškozeneý náhrobník má francouzský nápis z kombinovaného písma: "Ici /repose/ AUGUSTE MARQUIS DE VILLE, /Comte de Demblin, Baron de Canon,/ né à Nancy le 23. Mai 1776,/ décédé le 16. Mars 1857./ Prier pour lui!" Druhý náhrobník má německý nápis: "HIER LIEGT /ISABELLA GRÄFIN DEMBLIN, /MARQUISE DE VILLE, BARONE DE CANON / AD GRÄFIN WANDALIN / DE MNISZECH,/ geb. 5. Augustus 1790,/ gest. 9. September 1852./BETET FÜR SIE!" Oba náhrobníky jsou beze znaků.

Třebovice ve Slezsku, připomínané poprvé r. 1377 (3), byly v minulosti malým samostatným panstvím, které často měnilo své majitele, zejména v 18. a 19. století, kdy takřka přecházelo z ruky do ruky. (4) Dne 1. června 1843 koupil třebovické panství spolu se sousedním Martinovem Jindřich hrabě z Demblinu, syn výše uvedených Augusta a Isabelly, od dědiček Marie Anny šlechtičny Czaderské, provdané za opavského právníka JUDr. Jana Piatkeho. (5) Manželka Jindřicha z Demblinu, Marie Alexandra, roz. hraběnka de Saint-Genois a baronka d'Anneaucourt /nar. 3. 7. 1820, provd. 16. 2. 1841/, pocházela z nedalekého panství paskovského. Jindřich přestěhoval do třebovického zámku i své rodiče a ti tu také později zemřeli. Za Jindřicha došlo v r. 1848 ke zrušení roboty, ovšem za přiměřenou náhradu, kterou úřední komise projednávala teprve v červenci r. 1850. (6) Oba statky prodal Jindřich v šedesátých letech Josefu Stonawskému /nar. 26. 12. 1820 v Něborech u Těšína, zemř. 24. 11. 1910 v Třebovicích /. Po něm je zdělila r. 1915 dcera Marie, provdaná Scholzová (7) / nar. 1. 12. 1860 v Třebovicích, zemř. 30. 3. 1944 tamtéž/, známá jako německá spisovatelka pod pseudonymem Marie Stona. Hrobka Stonawských je po levé straně kostela.

Odkud pocházejí markýzové de Ville?

Již v dávné minulosti se v zemích české koruny usazovali cizinci a nabývali tu pozemkového majetku. Byli to většinou přistěhovalci ze sousedních zemí, tedy především Němci, méně již Poláci, Maďaři a vyjíměčně i jiní. K nabytí zemskodeskovního statku /stavovské statky byly zapisovány do zemských desk (8) /, se kterým bylo spojeno současně i přijetí mezi stavy, bylo zapotřebí tzv. inkolátu. (9) Po bělohorské katastrofě, v níž na dlouhá léta vzala za své naše politická státnost, se do českých zemí nahrnulo mnoho cizinců a ti tu lacino získali za pomoc vítězi velký pozemkový majetek z četných konfiskátů. A tak se u nás objevují vedle zmíněných již cizinců i Francouzi, Italové, Španělé i jiní.

Markýzové de Ville pocházejí ze starého lotrinského rodu, jehož příslušník Pierre de canon, seigneur de Mirecourt obdržel od lotrinského vévody Karla IV. potvrzení starého šlechtického stavu a polepšení původního znaku d.d. (10) Nancy 12. 3. 1626.

Jeho potomek François chevalier de Canon, seigneur de Morilmaison, tajný rada a prezident nejvyššího soudu Lotrinska byl císařem Leopoldem I. povýšen do stavu říšských svobodných pánů /baronů/ s dalším polepšením znaku d.d. Vídeň 1. 4. 1674. Týž obdržel inkolát v českých zemích d.d. Prešpurk 3. 11. 1687 a oženil se s Petronilou du Four.

Jejich synem byl Charles I. baron de Canon et de Rupp, seigneur de Brieg /Břeh ve Slezsku/, který byl lotrinským

státním radou a 20. 8. 1698 se oženil s Janou de Fiquelmont, baronkou de Paroy. V r. 1740 koupil markýzství Ville /sur Iton/. Markýz Charles I. měl dva syny. Mladší Charles II. se narodil 30.12.1714, byl generálem jízdy a majitelem panství Rešice /dříve Ryšice/ ve znojemském kraji. Starší syn Nicolas Jean Pierre se narodil v Nancy 8.2.1703 a oženil se s Magdalénou Gabrielou, roz. hraběnkou von Hunoltstein.

Pokračovatelem rodu byl jejich syn Charles III., nar. 11.8. 1731 v Nancy a tamtéž zemřelý 4.4.1812 jako generál jízdy. Oženil se s Marií d'Arnauld 3.1.1760. Jejich synem byl Auguste Philippe Gabriel Francois de Paula Antoine /životní data na náhrobníku/, který od ruského cara Alexandra I. obdržel státní občanství v tehdejší ruské části polského království a titul hraběte z Demblinu 17./29. června 1816 na základě pozemkového majetku získaného sňatkem s Isabellou hraběnkou Mniszech-Wandalin 1.11. 1814. Galerii našich Francouzů zakončíme synem Jindřichem Josefem, nar. 18./30. 4. 1819 ve Vilně, který d.d. Vídeň 28.12.1848 obdržel potvrzení ruského hraběcího stavu včetně slezského inkolátu. (11) Po prodeji Třebovic a Martinova se odstěhoval do Rakous. Mladší rodopis uvádějí gothajské almanachy.

Obraťme nyní pozornost k druhému náhrobku. Leží pod ním markýza a polská hraběnka /hrabina/ Isabella Marie. Je českého původu z rodu Mníšků z Velkých Kunčic, z rozrodu znakového znamení orličího křídla, připomínaného již r. 1080 v průběhu míšeňského tažení krále Vratislava. (12) Jako nejstarší z Mníšků se r. 1403 připomíná Vojslav. (13) V r. 1457 se na Kunčicích /u Ostravy/ uvádí Mikuláš Mníšek jako man těšínského knížete. (14) Po r. 1488 nabyl Jiří Mníšek vsi Vratimov a koupil též ves Velké Kunčice a psal se pak "z Velkých Kunčic na Vratimově". V květnu 1495 a 11. 6.1498 je uváděn jako svědek ve sporu mezi Janem Čamborem z Přívozu a ostravskými měšťany. (15) Mikuláš z Velkých Kunčic /nar.r. 1482/ se kolem r. 1508 vystěhoval do Polska (16) a založil tam polskou větev Mníšků, z nichž někteří členové dosáhli v Polsku vysokých státních úřadů a byli ministři, palatiny, kastelány/župany/, generály apod. (17) Mikuláš sám dosáhl záhy přízně krále Zikmunda I. a zejména jeho nástupce Zikmunda II. Augusta, který ho jmenoval vrchním komořím a kastelánem krakovským. Oženil se s Barborou, dcerou Mikuláše Kamienického, podolského vojvody, a měl s ní tři syny: Jana, Jiřího, Mikuláše a dvě dcery: Alžbětu, provdanou Stadnickou a Barboru, provdanou Firlejevnu. Zemřel 22.června 1551 a byl pohřben na Wawelu. Nápis na jeho náhrobku zní: "Hic sepultus jacet strenuus ac generosus Dominus Nicolaus Mniszek de Magna Konczyce et Osovnica haeres, Sereniss.D.Sigism.Augusti Regis.Polon. Achi Camerarius, Burgrab.Cracoviens.Lucoviens.Socaliensisque Capitaneus. Obiit 1551, 22. Jun.agens annum 69.(18) Starší rodopis Mníšků uvádí Paprockí a Pilnáček. Z bohatého rozrodu jmenují aspoň několik příslušníků.

Josef hrabě Mniszech-Wandalin/data narození neznáma, zemř. 9. 9.1747/ byl v l. 1701-1706 generálem dělostřelectva, od r. 1706 litevským dvorním maršálkem, od r. 1713 korunním dvorním maršálkem a od r. 1742 kastelánem krakovským. Jako straník Augusta II. soupeřil s Ozartoryskými o vliv na královském dvoře. Jeho syn Jiří August /nar. 1715, zemř. 15.10.1778 v Dukle/ byl v l. 1742-1767 dvorním maršálkem a od r. 1773 kastelánem krakovským. R. 1750 se oženil s Amálií, dcerou prvního ministra Brühla, důvěrného spolupracovníka Augusta III. polského a saského krále. Ve svých rukou soustředil značnou moc a měl velký vliv

na tehdejší politické dění. Po prvním dělení Polska ustoupil do ústraní. (19) Michał Jirí se narodil r. 1748 ve Wisniowcu na Volyni, zemřel 14. 3. 1806. V l. 1762-1767 studoval v zahraničí, zejména ve Švýcarsku. Po návratu publikoval řadu naučných a filosofických statí v literárním časopisu "Zabawy przyjemne i pożyteczne". Byl komisařem Komise národní výchovy, jejímž úkolem byla reforma celého výchovného systému a organizace polského školství. Bylo to vlastně první evropské ministerstvo školství. Byl též iniciátorem založení státního musea a akademie nauk. Od r. 1781 byl litevským dvorním maršálkem, od r. 1783 do r. 1793 korunním maršálkem polským. Pečoval o zvelebení Varšavy. (19) Oženil se s Voršilou hraběnkou Zamoyskou / zemř. 7.10.1806/, sestřenicí Stanislava Augusta Poniatowského, polského krále.

Jeho nejstarší dcerou byla známá nám již Isabela Marie /životní data na náhrobníku/. Rodinné prostředí významného státního hodnostáře umožnilo jí blahobyť a odpovídající výchovu i vzdělání. Ještě ne ani sedmnáctiletá provdala se 3. 2. 1807 za Dominika knížete Radziwiłła, majorátního pána nieswiežského, kleckého a olyckého /nar. 1786, zemř. 11.11. 1813/. Válečná vichřice napoleonských tažení ukončila však brzo mladé manželství. Dominik Radziwiłł, příslušník jedné z nejmočnějších polských šlechtických rodin, účastnil se válečného dění po boku Napoleona. Byl od r. 1811 plukovníkem polské armády a vypravil do boje pluk jízdy. V bitvě u Moskvy byl raněn a na následky zranění zemřel. (20)

Podruhé se Isabella provdala 1. 11. 1814 (21) za Augusta markýze De Ville a barona de Canon, a s ním se ke konci života dostala na malé feudální sídlo v Třebovicích, na tehdejší opavském venkově. Jaké asi byly pocity stárnoucí ženy, vychované v blízkosti královského dvora v rušné Varšavě?

A tak tu v ostravské zemi, nedaleko nového sídliště Poruby a daleko od rodného Lotrinska, našly klid pozůstatky francouzského šlechtice. Leží tu vedle své manželky, shodou okolností vrátivší se do rodné země svých předků, kteří ji před více než 300 lety opustili.

Co všechno napoví prostý, stářím omšelý náhrobní kámen!

Popisy znaků :

Původním rodovým znakem Canonů byla na modrém štítu stříbrná krokev. Toto čestné nebo heroltské znakové znamení svědčí o starobylosti rodu. Při potvrzení starého šlechtického stavu 12. 3. 1626 byl původní znak polepšen tak, že původní znamení bylo rozšířeno o zlaté dělo /canon/ v červené hlavě štítu. Při dalším povýšení do stavu říšských svobodných pánů 1. 4. 1674 byl znak dále polepšen tak, že mluvící znamení dělo bylo vystřídáno zlatou orlicí. Přikryvadla vpravo červenozl., vlevo modrostříbrná. Klenotem byla z baronské hodnostní koruny o 7 perlách vyrůstající ruka v modrém rukávu se stříbrným vyložení, držící věnec, vytvořený dvěma zelenými třešňovými ratolestmi s červenými plody. Markýzové používali stejného znaku, nad který kladli markýzskou hodnostní korunu bez klenotu. Štít znaku hrabat Demblinů je popisován jako u znaku svp. /baronů/ s tím

rozdílem, že krokev je zlatá a nad štítem je hraběcí
hodnostní koruna o 9 perlách. (22)

Členové rozrodu orličího křídla, jako byli kupř.páni
z Lomnice, měli na stříbrném štítu původně černé orličí
křídlo se zlatou pružinou, zakončenou jetelovým trojlíst-
kem a totéž znamení i klenotem. (23) Později se však pů-
vodní znamení mění na 7 pštrosích per ve tvaru křídla,
které dostává tvar vějíře a jako vějíř je i někdy po-
pisováno. Toto pozměněné znamení měli na svém štítu i
Mniškové z Velkých Kunčic a přešlo i na polskou větev
"z Wielkich Konczyc", která klenotem užívala téhož zna-
mení nebo i znamení panny na medvědu /Rawa/. Pozměnila
se i barva štítu na červenou a pštrosí péra byla černá.
(24)

Poznámky :

1. Průvodce Porubou. Červen 1970, str. 36.
2. Třebovice jsou součástí Ostravy od 20. 5. 1957, kdy
dotud samostatné obce Poruba, Třebovice a Pustkovec
byly připojeny k Ostravě jako městská čtvrt Ostrava-
Poruba. Jiřík K., Pitronová Blanka a kol.: Dějiny
Ostravy. Ostrava 1967, str. 665.
3. Prokop Alois: Z třebovské kroniky. Moravská Ostrava
1932, str. 3. Jiřík K., Pitronová Bl. a kol.: op.c.,
str. 661.
4. Prokop A.: op.c., str. 27 Jiřík K. Pitronová Bl. a
kol.: op. c., str. 663.
5. Dědičkami byly dcery Julie, provd.hraběnka Belrupt-
Tissac /nar. 9. 10. 1815, provd. 28. 4. 1840, zemř.
10. 7. 1856/ a Marie, provd. hraběnka Rudnická.
Svoboda Leopold: Příspěvky k historické topografii
knížectví Opavského a Krnovského. In: Věstník Matice
Opavské XV, str. 12 a 44.
Gothaisches genealogisches Taschenbuch der gräflichen
Häuser. Gotha 1886, str. 230.
6. GGTGrH 1859, str. 698.
Prokop A.: op. c., str. 25.
7. Jiřík K., Pitronová Bl. a ko.: op. c., str. 663.
8. Masarykův slovník naučný VI. , Praha 1932, str.924-
925, heslo "statek".
9. Inkolát /z lat./ je obyvatelské /občanské/ právo.
Za doby stavovského státu bylo udělení inkolátu
uznáním příslušnosti k šlechtickému stavu země.
V českém státě cizím šlechticům uděloval inkolát
zprvu panovník sám, ve 2. pol. XV. a XVI. stol. spolu-
působili při tom v Čechách a na Moravě stavové, ale
Obnoveným zřízením zemským /1627/ bylo udělování in-
kolátu vyhrazeno opět panovníkovi. Od Leopolda II. in-
kolát jako příslušnost k zemi uděloval panovník a tzv.
indigenát jako příslušnost kezstávím si udělovali
stavové sami.
MSN III., Praha 1927, str. 592.
Inkolát zanikl se zrušením stavovské ústavy r. 1848.
Ottův slovník naučný XII., Praha 1897, str. 657.
10. Je dato /lat./ ode dne vydání, sepsání.
Váša Pavel, Trávníček František: Slovník jazyka
českého., 2. vyd., Praha 1941, str. 208.

11. GGTGrH 1886, str. 230.
12. Skutil Jan: Nejvýznačnější rody ve vývoji Moravy doby feudální. In: Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze. Praha 1973, str. 4, č. 24.
13. Lechner K.: Die ältesten Belehnungs- und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz I. Brno 1902, str. 21.
Pilnáček Josef: Rody starého Slezska II., Jílové u Prahy 1972, str. 224.
14. Jiřík K., Pitronová Bl. a kol.: op. c., str. 585-586.
15. Sbírka listin k dějinám města Moravské Ostravy. Mor. Ostrava 1929.
Valošek Isidor a kol.: Vratimov, minulost a současnost města papíren. Vratimov 1974, str. 31.
Pilnáček J.: op. c., str. 224.
16. Sinapius Johannes: Schlesische Curiositäten II. Lipsko a Vratislav 1728, str. 812.
17. Macůrek Josef: Dějiny polského národa. Praha 1948, str. 193.
Wielka Encyklopedia Powszechna VII. Varšava 1966, str. 384-385.
18. Sinapius J.: op. c., str. 812-813.
Pilnáček J.: Staromoravští rodové. Vídeň 1930, str. 385. WEP VII, str. 385
19. Krejčí Karel: Dějiny polské literatury. Praha 1953, str. 144.
20. GGTGrH 1886, str. 230-232.
WEP IX, str. 677.
21. GGTGrH 1886, str. 230-232.
22. Blažek Conrad: Der Adel von Österreich. Schlesien. Norimberk 1885, str. 119, tab. 62.
Kadich Heinrich, Blažek C.: Der mährische Adel. Norimberk 1899, str. 16 a 17, tab. 11 a 12.
23. Král z Dobré Vody, Vojtěch: Heraldika. Praha 1900, str. 344.
Pilnáček J.: SMR, str. 440.
Louda Jiří, Janáček Josef: České erby. Praha 1974, str. 110-111.
24. Sinapius J.: op. c., str. 812.
Král V.: op. c., str. 345.
Pilnáček J.: SMR, str. 385.
Zvolský František: Znaky moravských měst. Brno 1947, tab. XVI., Velké Meziříčí.
Louda J., Herčík Josef: České města. Praha 1974, str. 311, Velké Meziříčí.

---xxXxx---

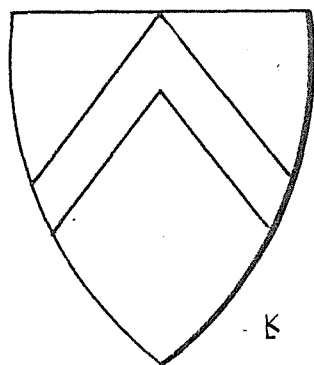
Vladimír KEJLA

Polexina = Apolena ?

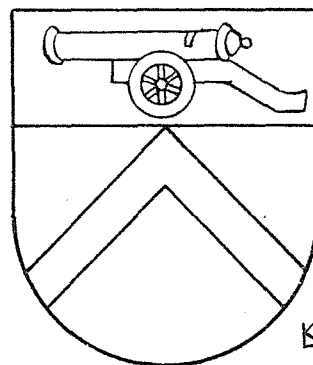
K řadě rodopisných problémů a záhad, které dokáží i zkušenému genealogovi nadělat hodně starostí, patří bezesporu i záměna křestních jmen.

Nejběžnější je uvedení českých jmen v jejich nemecké

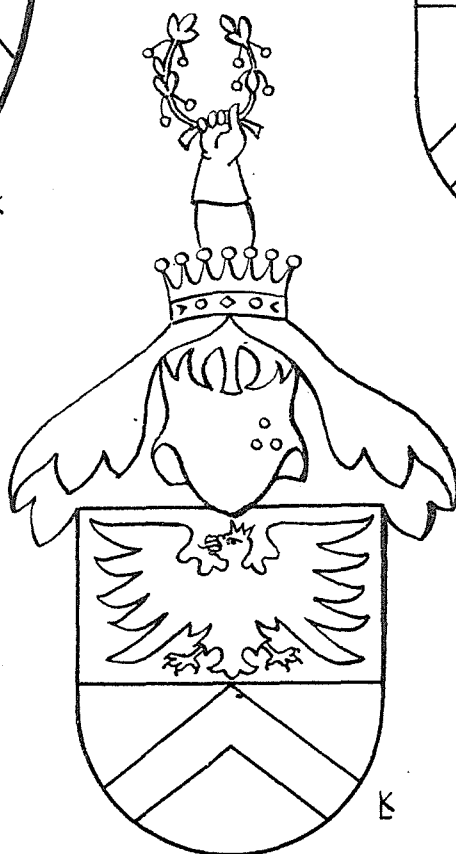
- 1 Štít původního znaku rodu Canonů
- 2 Štít rozšířeného znaku rodu Canonů
- 3 Znak svobodných pánů de Canon et de Rupp
- 4 Znak pánů z Lomnice
- 5 Znak Mníšků z Velkých Kunčic

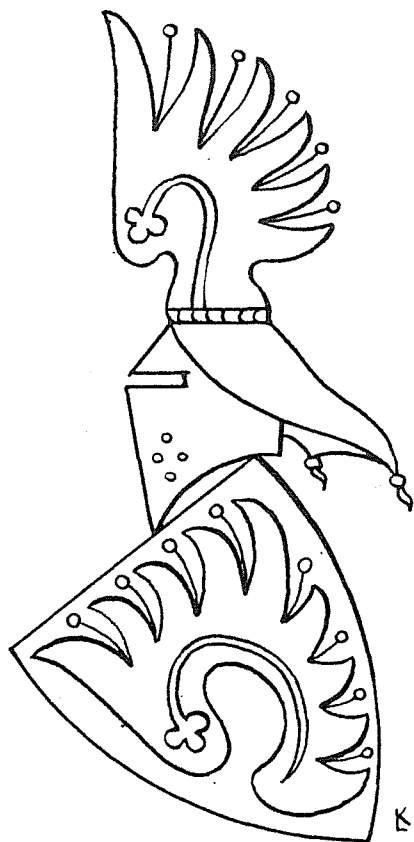
1

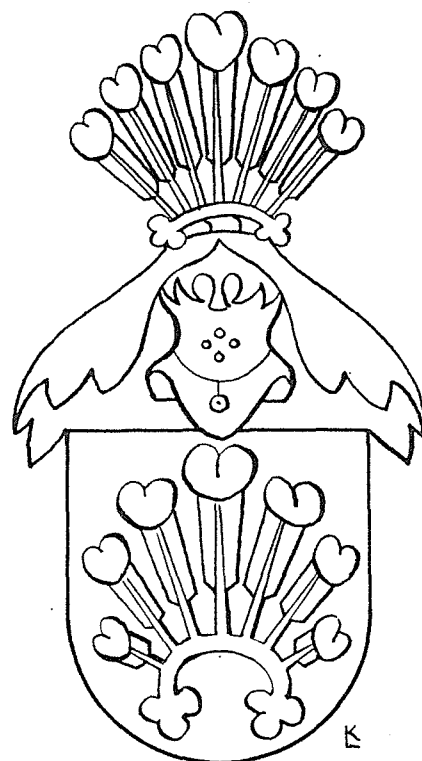
2

3

4

5

či latinské podobě nebo naopak /např. František-Franz, Franciscus; Bohumil-Gottfried; Jana-Johanna; Apolena - Apollonia; apod./.

Převážná většina osob, jimž bylo při křtu dáno více jmen, je oslovována, nebo v matrikách a jiných pramenech uváděna, svým prvním jménem. Někteří však jsou nazýváni svým druhým či třetím křestním jménem/např. Jan Isidor Kejla je mimo křestní zápis uváděn vždy jen jako Isidor Kejla atp./. V Takovýchto případech nastává rodopisci často komplikované hledání a dokazování totožnosti.

Vyskytují se též často i různé více či méně problematické domácké zúrobněliny křestních jmen. Při zpracovávání svého rodokmenu/rod Kejla z Lubné u Rakovníka/ jsem narazil nedávno právě na něco podobného.

Barbora Folexina Kejlová se narodila dne 27. 5. 1764 v Lubné u Rakovníka /v pozdějším čp. 5/ jako dcera Josefa Kejly a jeho manželky Barbory, vdovy po Janu Panoškovi. (1) Další zprávy přímo o Barboře Folexině Kejlové jsem už nikde nenalezl. V lubenské gruntovní knize se však zato objevila Apolena Kejlová, k níž mi zase chybělo datum narození.

Zmíněný Josef Kejla měl s manželkou Barborou mimo nejstarší Barbory Folexiny ještě dvě dcery: Marii Barboru - nar. 6. 4. 1766 v Lubné (2) a Marii Rosálii - nar. 1. 6. 1770 v Lubné (3), zemř. 13. 5. 1773 v Lubné (4). Po Josefově smrti dne 17. 11. 1772 (5) prodává vdova grunt v Lubné čp. 5 Josefu Vostatkovi. V kupní smlouvě z 11. 11. 1773 se hovoří na více místech o třech pozůstalých dcerách Barbořiných po Janu Panoškovi /Anna, Veronika a Dorota/ a dvou dcerách po Josefu Kejlovi - o Apoleně a Barboře. (6) Matrika /na svou dobu zde poměrně dosti přesná/ však o narození žádné Apoleny jako dcery Josefa a Barbory /a též žádných jiných rodičů/ nehovoří.

Tato Apoleně se 16. 5. 1798 v Lubné čp. 19 narodil nemanželský syn Jan Nep. (7) dne 7. 11. 1806 kupuje Apolena od Jana Krále za 550 zl. chaloupku, stojící na obecním místě v Lubné čp. 32 a dne 22. 12. téhož roku ji hned prodává Mikuláši Černíkovi za 440 zl. s tím, že v této chaloupce může po 14 let bydlet, pokud nový majitel do té doby nezemře. (8) Apolena Kejlová zemřela svobodná dne 27. 10. 1822 v Lubné čp. 24. V matrice je uvedena jako podruhně stará údajně 60 let. (9)

Objevilo se však druhé podobné "zmizení" Folexiny.

Dne 12. 1. 1764 se v Lubné /v pozdějším čp. 2/ narodila dcera rychtáři Františku Kejlovi a jeho manželce Anně Marii, která při křtu dostala jméno Folexina Anna. (10) Tímto zápisem opět končí stopy po ní, jako Folexině Anně.

Václav Kejla, syn Františka Kejly a Anny Marie z Lubné čp. 2, má podle smlouvy v pozemkové knize ze 4. 11. 1790 vyplatit 81 zl. 11 kr. jako dědický podíl své sestře Apoleně, vdané za Václava Náhlíčka do Sence. (11) Podle matriky však Václav Kejla žádnou sestru toho jména neměl.

V senci u Rakovníka žil v té době pouze jeden Václav Náhlíček, jenž hospodařil v čp. 1. Oženil se 25. 11. 1784 v Panošim Újezdě. A zde je další problém - jako jeho nevěstu uvádí matrika Veroniku Kejlovu z Lubné čp. 2 (12).

Podle mého názoru jde zde o farářův omyl, neboť jediná Veronika Kejlová z Lubné čp. 2, která by mohla přicházet v úvahu, měla v

roce 1784 jen 13 roků (13), a později se pak vdala za Františka Bureše do Příčiny. Jiné Veroniky Kejlové pak v Lubné již nebylo.

Záhadu obou Poloxin může vysvětlovat zápis v senecké matrice o úmrtí Polexiny, manželky rolníka Václava Náhlíčka ze Sence, která zemřela dne 1. 3. 1794 v Senci čp. 1 při porodu. (14) Měla tehdy údajně 32 let. V obou případech se tedy jedná o záměnu původního křestního jména Polexina za Apolena.

V podstatě každé jméno má svou zdobnělinu, kterou bývá jeho nositel v rodině osloven. Křtěné Polexině se mohlo doma říkat: Xéna, Xina, snad dokonce i Lenka, Pola, Polena nebo/zřejmě nejčastěji/ Polinka. Zaslýchli-li někdo cizí některý z obou posledních tvarů, mohl se zmýlit, přeslechnout a napsat - Apolena neříkalo-li se jí tak doma běžně.

Množství výkladu by bylo třeba i více, a tak nezbývá, než počkat, až někdo narazí náhodou na obdobný případ a podá lepší potvrzující důkazy nebo vše vyvrátí.

Poznámky :

1. SOA Praha, matr. M 21-11/4, str. 27.
2. SOA Praha, matr. M 21-11/4, str. 39; v r. 1796 byla již provdána za Václava Bechyně/viz M 21-11/7, str. 24/.
3. SOA Praha, matr. M 21-11/4, str. 64.
4. SOA Praha, matr. M 21-11/4, str. 334.
5. SOA Praha, matr. M 21-11/4, str. 330.
6. SOA Praha, prac. Křivoklát, pozemková kniha Lubná, VS Křivoklát, sign. PK-56, fol. 173 a 174v.
7. SOA Praha, matr. M 21-11/7, str. 32
8. SOA Praha, prac. Křivoklát, pozemková kniha Lubná, VS Křivoklát, sign. PK-56, fol. 368-369v.
9. MNV Slabce, matr. fary Panoší Újezd, obec Lubná, zemř. sv. V., 1784-1898, str. 59.
10. SOA Praha, matr. M 21-11/4, str. 24.
11. SOA Praha, prac. Křivoklát, pozemková kniha Lubná, VS Křivoklát, sign. PK-56, fol. 4v.
12. SOA Praha, matr. M 21-11/17, fol. 4v.
13. SOA Praha, matr. M 21-11/4, str. 71; Marie Veronika Kejlová, nar. 2.9.1771 v Lubné.
14. SOA Praha, matr. M 21-12/7, fol. 4v /zemř. Senec/.
15. V Lubné u Rakovníka se vyskytuje pravděpodobně ještě třetí podobný případ záměny: SOA Praha, matr. 21-11/4, str. 16- při křtu Jany Kateřiny Kejlové dne 23.10.1762 byla kmotrou "...Appolonia uxor Wencesli Bredschneider..."; tamtéž, str. 24-při křtu Polexiny Anny Kejlové dne 13.1.1764 kmotra "...Polexina uxor Wenceslai Bretschneider..."; obě byly dcerami Františka Kejly a Anny Marie z Lubné čp.2.

-- ooOoo --

"Právě nejistota, kdy člověk neví, jak pátrání dopadne, je to, co přitahuje, co dělá z věcí neživých a mrtvých událost napínavější, než je leckterá vymyšlená detektivka."

Miroslav Ivanov - Tajemství RKZ

Alfréd PODEŠVA, Karel HRBAČEK

Tři znaky obce Michálkovic.

Údaje o znaku obce Michálkovic uvedené v "Dějínách Ostravy" Karlem Jiříkem na str. 603 nejsou úplné. Michálkovic /konkrétně např. pokladník obecního úřadu v knížce splátek daní z pozemků, domovní a činžovní v r. 1901 a později/ užívaly nejprve znaku s pluhem jedoucím doleva v oválném razítku "Obecní úřad Michálkovic - Gemeinde Vorstand Michalkowitz", tj. od svého vzniku v r. 1865-1866 zhruba až do roku 1907. Od r. 1905 do r. 1911 potvrzoval pokladník platy ještě razítkem se znakem pluhu jen s českým označením "Obecní úřad Michálkovic Slezsko". V r. 1912 použil razítko se znkem pluhu s nápisem "Představenstvo městysu Michálkovic ve Slezsku", přestože městys se stala obec již v r. 1907.

Kdy bylo Michálkovicím dovoleno užívat znaku "štít dělený na 3 části, a to v horní polovině s hlavou a křídly slezské orlice, v pravé dolní části s dvěma skříženými hornickými kladivky a vlevo se stojícím srpem" /nikoli cepem/, není přesných zpráv. V tomto mezidobí se asi užívalo v korespondenci buď starého znaku ze setrvačnosti nebo znaku, který se dochoval jen na márnici na hřbitově v Michálkovicích. Tento znak je umístěn na italské kartuši /?/ a znázorňuje v horní polovině pluh a v dolní sponu /?/ se šesti medailemi nebo pečetemi, které by mohly zdůrazňovat nepřímo nový průmyslový charakter obce. Pod závod tehdejší Severní dráhy Ferdinandovy v Michálkovicích patřilo 6 jam: Ferdinand, Michal/nynější důl Petr Cingr/, Petr, Jan a Josef; pojmenovaných patrně po vysokých úřednících státních či Severní dráhy Ferdinandovy / viz např. pojmenování jámy Michal po c. k. dvorním radovi ministerstva financí Michalu Leierovi/, které byly v pozdějších letech rušeny nebo spojovány. Tento znak působí z dálky jako umrlčí lebka s očními důlky a 6 zuby a neví o něm nic ani starší zaměstnanci obce /např. 85-letý Jan Děrgel, 74-letý Josef Drobík a další/. Pochází nejpozději asi z r. 1898, kdy byl vybudován hřbitov a márnice pro katolíky, později s částí pro evangelíky i židy a další jinověrce místním stavitelem Václavem Prokopem. Podle sdělení jeho syna stavitele Jaroslava Prokopa měla márnice čp. 376 /Sládečkova ul. č. 23/.

Přesný popis znaku by bylo možno zjistit ve spisech stavebního povolovacího úřadu. Michálkovic však v této blíže neohraničené době přecházely z působnosti bohumínské, frydecké a nakonec ostravského okresu.

Starší horníci odmítli domněnku, že kresba pod pluhem představuje nějaký starý hornický dobývací stroj.

Eva GARBOVÁ

NÁHROBEK SAMUELA WOLFA Z BŘEZNA NA ŽDI KOSTELA SV.
JANA KŘTITELE VE FRÝDKU - MÍSTKU

Při výzkumu v terénu, který jsem prováděla v r. 1976 a který byl součástí mé diplomové práce věnované epigrafickým památkám okresu Frýdek - Místek, jsem narazila na již značně poškozený a v literatuře málo uváděný náhrobek Samuela Wolfa z Března. Náhrobek z r. 1662 se nalézá na vnější zdi kostela sv. Jana Křtitele ve Frýdku. Jeho výška je 170 cm, šířka 74 cm. Po celé jeho ploše je vytesán dnes již velice porušený nápis, provedený hlavně kapitálou a z menší části také latinskou minuskulou. Výška písma většiny nápisu se pohybuje kolem 3,5 cm. V dolní části náhrobku se nachází již značně poškozený, a tudíž těžko rozeznatelný znak. Pravděpodobně se však jedná o znak Wolfů z Března, rodiny žijící na Těšínsku. Znak wolfů z Března je dobře dochován na jejich rodinné hrobce rovněž v kostele sv. Jana Křtitele ve Frýdku - Místku, která pochází asi z počátku 18. století. Znak má na štítě vpravo hledícího vztyčeného vlka. Latinský nápis na náhrobku hovoří o tom, že 22. února, pravděpodobně r. 1662 (jak tomu nasvědčuje chronogram ve 3. a 4. řádce) zemřel ve věku 61 let Samuel Wolf z Března, hejtman a výberčí daní v panství frydeckém, otec osmi dětí, manžel Evy Vladykové, která mu nechala zhotovit tento náhrobek a zemřela 24. září 1662.

Znění nápisu je uvedeno podle skutečného stavu, dnes již nečitelné části jsou doplněny na základě Praskovy Topografie Těšínska, která tvoří součást Praskovy pozůstalosti uložené ve Státním oblastním archivu v Opavě :

D. T. O. M. G / Anno quo scribitur / IESV CHRISTE FILI
DEI MI / SERERE NOBIS / DIE 22. FEBR: INTER HORAM / 4 & 5.
MATVTINĀ: VLTIMVM / NATVRAE DEBITVM SOLVIT / NOBILIS ET
STRENV⁹ VIR DNVS / SAMVEL WOLF DE B (RZEZNA / IN DOMINIO
FRID(ECEN)SI CA / PITANEVS NEC(NON SA)e CAES 3 / REGIAEQVE
M(TIS IB)IDEM / EXACTOR V(ECTIG)ALIVM / AETATIS SV(AĒ 61)
ANORVM / VNIVS VXO(RIS MA / RITVS / ET OCTO LI(BERORVM PA)
TE(R) FI / LIVS SS^{ae} ROM(^{ae} CATHOL. ECCLE) / SIAE CVI M
(OESTISSIMA COIVX) / EVA WLAD(IKOWNA IN MEMOR)IAM / ID
MO(NVMENTVM ERIGI CVRAVIT) / QVAE (ETIAM EVNDEM EX) / VITA
(EGRESSA IN AETER) / N(ITATEM EST SECVLA) / DIE (XXIV
SEPT AO 1662 }

Prameny a literatura:

SOA Opava, Praskova pozůstalost, 5. sv., Topografie
Těšínska, f. 152, 217a J. Pilnáček, Rody starého Slezska,
IV. díl, Jílové u Prahy 1972, str. 114

Do Vaší knihovny.

ZENGER, Zdeněk M. : Česká heraldika.
nakl. Vyšehrad, Praha 1978, 22. 000 výt., 150 str. 39,-
Kčs. Z obsahu jednotlivých kapitol: Definice heraldiky.
Historie heraldiky. Heroliti. Kovy, barvy a kožošíny.
Znak. Štít. Heraldické znamení. Nejdůležitější obecné
figury. Koruny. Státní znaky, aj.

Studie z obecných dějin.

Universita Karlova 1977, 1.000 výt., 274 str., 40,- Kčs.
Sborník historických prací k 70. narozeninám prof. dr.
Jaroslava Charvát, připravený jeho žáky a přáteli.
Jsou zde otištěny příspěvky z oblasti československých
i světových dějin. Pozornost si zaslouží hlavně studie
Josefa Petráně - Historická skupina o počátcích čsl.
marxisticky orientované historiografie.

Proměna feudální třídy v Čechách v pozdním feudalismu.
Universita Karlova 1976, 269 str. + 3 mapy v příloze.
Sborník, který uspořádal Jos. Petráň, přináší tyto přís-
pěvky: J. Petráň: Skladba pohusitské aristokracie v
Čechách.

A. Skýbová: Česká šlechta a jednání o kompaktátu r. 1525.

L. Dvořáková: Trčkové z Lípy na přelomu 15. a 16. stol.

J. Kovařík: Proměny feudální třídy v Čechách v předbělo-
horském období.

P. Čornej: Vliv pobělohorských konfiskací na skladbu
feudální třídy.

O. Felcman: Majetkové poměry feudální třídy v druhé pol.
17. století.

E. Maur : Geneze a specifické rysy pozdně feudálního
velkostatku.

DVOŘÁK, Karel: Humanistická etnografie Čech. Johannes
Butzbach a jeho Hodoporicon.

Universita Karlova 1975, 113 str., 20,- Kčs.

Německý humanista Hans Butzbach se pohyboval v Německu a
Čechách v letech 1488-1494 a teprve v pozdějších letech
své vzpomínky zpracoval v uvedeném spise. Komentovaný
překlad Dvořákův nám dává nahlédnout do života středo-
věkých školáků, služebníků na šlechtických dvorech i
lidí na okraji tehdejší společnosti /lapkové, zloději,
žebráci/. Autor vzpomínek sleduje také náboženské poměry
v Čechách.

Všechny publikace, které vydala Universita Karlova, si
můžete objednat na adrese: Ediční oddělení filosofické
fakulty UK, nám. Krasnoarmejců č. 2, 116 38 Praha 1.

SEJBAL, Jiří: Dějiny peněz na Moravě.

Moravské museum Brno, publikace bude vydána ve III. čtvrt-
letí 1978.

Kniha se zajímá o historický vývoj a funkci směnných a
peněžních prostředků na území Moravy. Chce poskytnout
znalosti o vývoji hodnoty domácí a cizí mince, druhu
oběživa a v souvislosti s tím přispět podstatně k proble-
matice cen a mezd v minulosti, které mají v mnohém směru

prvořadý význam pro studium hospodářsko-obchodních i sociálních dějin našich zemí. Kniha je doplněna četnými dokumentačními materiály. Možno objednat na adrese: Moravské museum, ediční sklad, nám. 25. února č. 3, 659 37 Brno.

- Pat -

HLUBINKA, Milan: Objev gotického náhrobku v kostele sv. Václava v Ostravě.

Sborník Ostrava 9, Ostrava, Profil 1977, str. 341-4. Při stavebních pracích v kapli P. Marie v kostele sv. Václava byl objeven pozdně gotický náhrobek, který je nyní umístěn ve věžním průchodu do kostela a zpřístupněn tak veřejnosti. O tomto nálezu přináší podrobnou zprávu Milan Hlubinky sborník Ostrava 9, vydáný péčí Archivu města Ostravy v r. 1977. Jedná se o náhrobní kámen Kateřiny z Boskovic, dcery Beneše z Boskovic, který držel Ostravu jako zástavní pán v l. 1480-1507. Náhrobek z r. 1500, B. Paprockým chybně datovaný 1550, má plošný rozměr 168 x 90 cm a je na něm zobrazen erb pánů z Boskovic - hřeben o 7 zubech ve štítě, doplněném klenotem a fafnochy. Text článku doprovází fotografická reprodukce náhrobku. Škoda jen, že obrázek je otištěn obráceně.

LOUDA, Jiří: Moravská církevní heraldika. Znaky olomouckého biskupství a arcibiskupství, olomouckých biskupů a arcibiskupů.

Olomouc 1977, 12 str. + 31 str. obraz. příloh na volných listech.

Publikace známého olomouckého heraldika, vydaná Apoštolskou administraturou v Olomouci k dvoustému výročí olomouckého arcibiskupství /1777-1977/, obsahuje v úvodní textové části stručný popis uvedených erbů, ve druhé části barevně vyobrazených na křídovém papíře.

Čoupkovi, Jaromíra a Jiří: Pečetě obcí okresu Uherské Hradiště.

ONV Uherské Hradiště - okresní archiv, Slovácké museum Uherské Hradiště, 1977, str. 92.

Autoři podávají v úvodní kapitole nástin vývoje městské a obecní sfragistiky, Jádrem práce je abecedně řazený popis pečetí jednotlivých obcí okresu; u každé obce jsou rovněž uvedeny základní údaje o její historii a správní příslušnosti. Text je opatřen podrobným poznámkovým aparátem a seznamem použité literatury. Obrazová část této pěkné knížky obsahuje 90 kvalitních reprodukcí obecních pečetí, resp. razítek s obecním znamením.

- 1c -

Drobné zprávy.

Koncem května jsme obdrželi smutnou zprávu, že naše řady dne 20. května 1978 neočekávaně opustil Ing. Jaroslav Kohout. Zemřel ve věku nedožitých 70 let.

Do GHSP vstoupil počátkem letošního roku, zajímal se o historii. Byl členem České vědeckotechnické společnosti a jako člen předsednictva krajské rady VTS v Ostravě byl pověřen zpracováním historie VTS. Pracoval rovněž na přípravách k založení technického musea v Ostravě.

Čest jeho památce !

- Kj/ -

V říjnu letošního roku se bude konat v Olomouci první pracovní porada zástupců všech poboček GHSP. Prosíme proto členy ostravské pobočky, aby své připomínky, návrhy nebo stížnosti k činnosti Společnosti předali některému ze členů výboru. Na této poradě pak budou předány zástupcům Správního výboru GHSP k vyřízení.

- Výbor pobočky -

U příležitosti 10. výročí založení GHSP, jehož oslavy proběhnou v březnu 1979, budou vydány odznaky se znakem GHSP. Jejich cena nebyla dosud stanovena, avšak včetně poštovného by neměla přesáhnout 15,- Kčs. Výrobu a distribuci bude obstarávat naše pobočka. Všichni zájemci o tyto odznaky si je budou moci po jejich dohotovení /cca v lednu - březnu 1979/ zakoupit na některé z našich schůzek nebo objednat k dodání poštou na dobírku na adrese ostravské pobočky GHSP.

- Kj -

Základní organizace chovatelů koček Českého svazu chovatelů drobného zvířectva v Ostravě bezplatně přenechala naší pobočce svou vývěsní skříňku, kterou již delší čas nepoužívala. Tato skříňka, nyní zelené barvy, je umístěna na domě v Dimitrovově ul. č. 22. Budou v ní pravidelně umísťovány pozvánky na naše akce, fotografické záběry z činnosti pobočky a podobně.

- Kj -

Prosíme všechny členy naší pobočky GHSP, aby nám pomohli svými články a pracemi naplňovat další čísla "Zpravočaje".

- Výbor pobočky -

" Z p r a v o d a j " vydává ostravská pobočka Genealogické a heraldické společnosti v Praze. Vychází nepravidelně a je určen pouze pro potřebu členů GHSP.

Za původnost a obsah článků ručí autoři.

Veškeré články, drobné zprávy a podobně zasílejte laskavě na adresu : GHSP - pobočka Ostrava, poštovní schránka 217, 729 17 Ostrava 1.

Dobrovolné příspěvky na úhradu výdajů pobočky přijímá pokladník :

Jaromír Tejkal, Revoluční 17, 701 00 Ostrava 1.

Uzávěrka 1. čísla byla 24. 8. 1978.

Schváleno k tisku odborem kultury Národního výboru města Ostravy pod č. j. :